

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**SOME PROBLEMS OF IMPLEMENTING ELECTRONIC GOVERNMENT IN THE LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN UKRAINE**

Лялюк О.Ю., к.ю.н.,

доцент кафедри державного будівництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Гриненко Є.В., студент I курсу магістратури факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та цифровізації в Україні безпосередньо вплинули на функціонування органів публічної влади. Електронне урядування стає ключовим напрямком їх діяльності, що потребує аналізу рівня правового регулювання останнього. Особливого значення набуває дослідження електронного урядування саме в системі місцевого самоврядування, оскільки органи місцевого самоврядування надають переважно більшість публічних послуг населенню, в тому числі, комунальних, забезпечують належний розвиток територіальної громади, управління комунальною власністю, місцевою територією, видають загальнообов'язкові на відповідній території правові акти. На сучасному етапі, в умовах дії спочатку обмежувальних протиепідемічних заходів, а потім, запровадженого воєнного стану в Україні, на деяких територіях активне використання форм електронного урядування є чи не єдиним способом взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю. Однак наявність низки чинників не дозволяло ефективно розвивати форми електронного урядування на місцевому рівні. У зв'язку з цим, стаття присвячена дослідженню таких ключових проблем організації та здійснення електронного урядування в системі місцевого самоврядування в Україні. Вирішення цих проблем сприятиме покращенню роботи органів місцевого самоврядування щодо реалізації їх повноважень, забезпечить демократичний розвиток територіальної громади. У результаті проведеного аналізу виокремлені ключові чинники, які впливають на процеси організації та використання форм електронного урядування на місцевому рівні, зокрема, правові, організаційні, інституційні, матеріально-фінансові, кадрові та технологічні чинники. Досліджуючи кожний з них вдалось виокремити основні проблеми їх реалізації: відсутність достатньої правової основи для роботи з інформацією та забезпечення відкритості й прозорості в роботі органів місцевого самоврядування; недосконалість організаційної структури органу місцевого самоврядування, необхідність запровадження спеціалізованих структурних підрозділів, які б організували свою роботу саме у сфері електронного урядування, координували ці процеси; матеріально-фінансова та кадрова незабезпеченість процесів електронного урядування в багатьох територіальних громадах; нерозвиненість або застарілість інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються у територіальних громадах в процесі здійснення електронного урядування.

Зроблено висновок, що на рівень цифровізації в системі місцевого самоврядування також впливають такі чинники, як (а) надання переважної кількості публічних послуг населенню в територіальних громадах, (б) особливості системи та структури органів місцевого самоврядування, що має враховуватись при запровадженні системи електронного документообігу, (в) необхідність забезпечення захисту публічної інформації та інформації баз даних адміністраторами яких виступають органи місцевого самоврядування, (г) поступове об'єднання усіх публічних послуг, що надаються органами місцевого самоврядування в програмах та їх цифровізація.

Особливу увагу звернено на недосконалість саме технологічних форм забезпечення електронного урядування. На думку авторів, саме вони є ключовими в процесі подальшого впровадження елементів електронного урядування в систему місцевого самоврядування. Суттєва динаміка змін технологічних процесів, постійне оновлення систем та їх програмного забезпечення, що безпосередньо використовуються в процесі електронного урядування, вимагає значних ресурсів від органів місцевого самоврядування, які вони не завжди можуть забезпечити.

У результаті проведеного наукового аналізу запропоновано шляхи оптимізації та інтеграції електронного урядування в систему місцевого самоврядування в Україні. Надано пропозиції щодо удосконалення окремих форм здійснення електронного урядування, зокрема, електронного документообігу, надання послуг населенню, організації систем зворотного зв'язку тощо.

Ключові слова: електронне урядування, електронний уряд, місцеве самоврядування.

The development of information and communication technologies and digitalization in Ukraine directly affected the functioning of public authorities. Electronic governance becomes a key direction of their activity, which requires an analysis of the level of legal regulation of the latter. The study of e-governance is especially important in the system of local self-government, since local self-government bodies provide the vast majority of public services to the population, including communal ones, ensure the proper development of the territorial community, manage communal property, the local territory, issue universally binding legal documents in the relevant territory Acts. At the current stage, in the conditions of first restrictive anti-epidemic measures, and then the introduction of martial law in Ukraine, in some territories the active use of forms of electronic governance is almost the only way of interaction of local self-government bodies with the public. However, the presence of a number of factors prevented effective development of e-government forms at the local level. In this regard, the article is devoted to the study of such key problems of the organization and implementation of electronic governance in the system of local self-government in Ukraine. Solving these problems will contribute to the improvement of the work of local self-government bodies in the implementation of their powers, and will ensure the democratic development of the territorial community. As a result of the analysis, the key factors influencing the processes of organization and use of e-government forms at the local level were identified, in particular, legal, organizational, institutional, material and financial, personnel and technological factors. Studying each of them, it was possible to single out the main problems of their implementation: the lack of a sufficient legal basis for working with information and ensuring openness and transparency in the work of local self-government bodies; the imperfection of the organizational structure of local self-government bodies, the need to introduce specialized structural units, who would organize their work specifically in the field of electronic governance, coordinate these processes; material, financial and personnel insecurity of e-governance processes in many territorial communities; underdevelopment or obsolescence of information and communication technologies used in territorial communities in the process of implementing electronic governance.

It was concluded that the level of digitalization in the system of local self-government is also affected by such factors as (a) provision of the majority of public services to the population in territorial communities, b) peculiarities of the system and structure of local self-government bodies, which should be taken into account when introducing an electronic document circulation system, (c) the need to ensure the protection of public information and database information administered by local self-government bodies, (d) gradual unification of all public services provided by local self-government bodies in programs and their digitalization.

Particular attention is paid to the imperfection of the technological forms of providing electronic governance. According to the authors, they are key in the process of further implementation of electronic governance elements in the local self-government system. The significant dynamics of changes in technological processes, the constant updating of systems and their software, which are directly used in the process of e-government, require significant resources from local self-government bodies, which they cannot always provide.

As a result of the conducted scientific analysis, ways of optimization and integration of electronic governance into the system of local self-government in Ukraine are proposed. Proposals were made to improve certain forms of e-governance, in particular, electronic document circulation, provision of services to the population, organization of feedback systems, etc.

Key words: e-governance, e-government, local self-government.

Постановка проблеми. Розвиток комп'ютерно-інформаційних систем та технологій, мережі Інтернет та її ресурсів, призвели до створення електронних систем для комунікації суспільства з владою – електронного уряду.

З початком набуття Україною незалежності вона намагається імплементувати надбання європейських цінностей для побудови демократичного суспільства та забезпечити і цьому напрямку інтеграцію до Європейського співтовариства. Долаючи суттєві перепони на цьому шляху, українська держава вирішує дотримуватись позиції необхідності залучення комп'ютерних технологій та створення власного електронного уряду для покращення зв'язку між суспільством та владою, забезпечення прозорості владних процесів та зниження корупційних ризиків. Першими кроками на шляху досягнення зазначених завдань можна вважати ухвалення заходів щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. № 208, прийняття Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис». Крім того, особливе значення для досягнення позитивних зрушень у сфері цифровізації управління державою на сучасному етапі набуває проголошена Президентом України у 2019 році реформа «Діджиталізації», яка передбачає прискорення та вдосконалення системи електронного урядування в Україні через прийняття відповідного законодавства та створення матеріально-технічної бази для його реалізації.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематиці електронного урядування присвятили свої роботи вітчизняні науковці, що здійснюють дослідження в різних галузях права – В.І. Мишишин, П.І. Жежнич, В.В. Єганов, Д.В. Дубов, С.В. Дубова, С.В. Радченко, Ю.І. Соломко, В.М. Бабасєв, М.М. Новікова, С.О. Гайдученко та інші. Однак вказані дослідження лише фрагментарно розглядають певні проблеми впровадження електронного урядування, а також аналізують переважно загальні питання електронного урядування в цілому, без конкретизації проблем їх здійснення на рівні місцевого самоврядування.

Метою статті є дослідження проблем здійснення електронного урядування в системі місцевого самоврядування в Україні, а також пропонування шляхів удосконалення та подальшої інтеграції е-урядування в систему місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення мети цієї статті передбачає насамперед аналіз поняття «електронного урядування». Це дозволить досягнути зміст даної категорії, виокремити її ключові ознаки та встановити роль у процесі розвитку публічної влади в Україні на сучасному етапі. Відповідно до Концепції, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України №649-р від 20.09.2017 року, електронне урядування визначається як форма організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

В роботах учених електронний уряд розглядається як система взаємодії органів державної влади з населенням, що заснована на широкому вжитку сучасних інформаційних технологій (ІТ), у тому числі мережі інтернет для

підвищення доступності та якості державних послуг, скорочення термінів їх надання, а також зниження адміністративного навантаження на громадян і організації, пов'язаної з їх здобуттям (зменшення кількості звернень безпосередньо особою) [15]. В.В. Єганов під поняттям електронного уряду розуміє футуристичний уряд «електронних громадян», що регулює життя і безпеку комп'ютерної мережі в цілому[9]. Слід зазначити, що у сучасному розумінні термін «e-government» розуміється не лише як «електронний уряд», а й «електронне управління державою», що означає застосування в органах публічної влади сучасних інформаційних технологій.

Проаналізувавши вищевказані визначення, на наш погляд, можна виокремити декілька ознак, властивих поняттю «електронне урядування». По-перше, наявність розвинутої мережі Інтернет, яка дозволяє реалізувати таку властивість муніципальної влади, як якісне та ефективне надання послуг громадянам у прискореному темпі та без особистого відвідування приміщень органів. По-друге, важливою ознакою електронного урядування є інформація та її захист, особливості формування, зберігання та обміну. По-третє, електронне урядування є способом зменшення корупційних ризиків в роботі органів влади, забезпечення прозорості їх діяльності. По-четверте, електронне урядування уявляє собою концепцію розвитку держави та цифровізації суспільства.

Отже, дійсно концепція електронної держави, де регулювання суспільних відносин, надання публічних послуг та підтримка бізнесу здійснюється за допомогою електронного уряду, як системи інформаційно-комунікативних (цифрових) технологій та мережі Інтернет задля зручності громадян, прозорості процесів державного управління та зменшення корупційних ризиків, є важливим вектором сучасного розвитку.

Реалізація механізмів е-урядування у сфері місцевого самоврядування спирається на стійку суспільно-політичну активність громадян, обговорення соціально значущих питань місцевого значення й прийняття загальних розумних та обґрунтованих рішень органами місцевого самоврядування з урахуванням думки населення, безперервним процесом надання населенню публічних послуг. Для цього використовуються технологічні інструменти, що дають змогу громадянам і територіальним громадам узяти участь у формуванні політики на рівні місцевого самоврядування та задовольнити свої місцеві життєві потреби.

На наш погляд, простого впровадження онлайн-послуг і налагодженого спілкування, так само як і дублювання інформації й контактів органів публічної влади в Інтернеті на офіційних веб-сайтах, недостатньо для того, щоб уважати це успішним забезпеченням розвитку електронного урядування. Е-урядування, як зазначається, покликане змінити ставлення громадян один до одного, створити нові підходи до взаємозв'язку громадян та держави в аспекті потреб і відповідальності, а також «дасть громадянам змогу комунікувати з урядом, брати участь у формуванні політики та демократичному процесі».

Варто зазначити, що е-урядування передбачає побудову чіткої інфраструктури та єдиного інформаційного поля діяльності органів місцевого самоврядування. Це дає змогу налагодити максимально ефективну роботу таких органів на засадах співпраці, прозорості й відкритості. Це зміцнює суспільну довіру до публічної влади і сприяє

формуванню позитивної громадської думки. Переведення внутрішніх і зовнішніх операцій у цифрову форму значно спрощує роботу органів влади в частині часових і фінансових витрат. При цьому передбачається, що «для реалізації справжнього потенціалу електронного управління, уряди повинні провести реструктуризацію і трансформувати свої давно вкорінені бізнес-процеси» [4]. Незважаючи на те що в багатьох сучасних державах напрацьована правова база для забезпечення е-урядування, його повсюдне впровадження стикається з низкою проблем. Серед них можна назвати й об'єктивні (специфіка конкретних суспільств і спільнот, рівень економічного розвитку, цифровий розрив, нерівномірність і непередбачуваність інновацій у цифрову епоху), і суб'єктивні (спротив з боку представників публічної влади та корпорацій, втручання з боку держав, які не хочуть втрачати політичного, економічного або інформаційного впливу, незрозуміння громадянами переваг такого типу урядування тощо).

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг [8] електронна публічна послуга – послуга, що надається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, у тому числі адміністративна послуга (у тому числі в автоматичному режимі), яка надається з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем на підставі заяви (звернення, запиту), поданої в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (у тому числі з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг), або без подання такої заяви (звернення, запиту).

Електронні інформаційні ресурси є складовою національного інформаційного простору та інформаційної інфраструктури держави. За територіальною ознакою інформаційні ресурси поділяються на ресурси централізованої організації – загальнодержавні (наприклад, база нормативно-правових актів Верховної Ради, реєстр дозволених в Україні лікарських засобів), регіонального (наприклад, обласні бази обліку податкової служби, статистики, органів соціального захисту та ін.), та місцевого рівня (наприклад, облік комунального майна місцевих громад, адміністрування реєстрів територіальних громад тощо). Частина електронних інформаційних ресурсів має територіально розподілену змішану структуру (наприклад, центральний реєстр виборців та відповідні обласні реєстри) [11].

Перехід до електронного урядування починається з представлення діяльності органів влади на офіційних владних веб-сайтах та веб-порталах у мережі Інтернет. Це приводить до переосмислення структури і ролі служб, які надають публічні послуги. Тобто, пріоритетними стають права і потреби громадян, членів територіальних громад. Публічні послуги і інформація будуть надаватися в той час, у тому місці й у тому вигляді, якого потребують користувачі. Електронні публічні послуги будуть відкритими, загальнодоступними, орієнтованими на користувача, інтегрованими та заснованими на принципі партнерства держави, органів місцевого самоврядування й громадянського суспільства. Як зазначають Д. Дубов та С. Дубова, електронні державно-управлінські послуги не тільки залучать тих людей, які вже підключені до Інтернету, але й тих, яких вони зможуть привести в мережу [10].

Процеси поширення цифрових систем для поліпшення життя громадян, виконання вище зазначених програм поступово реалізуються в Україні. Наприклад, як зазначено на офіційному сайті Міністерства цифрової трансформації у 2021 році було проведено програму «цифрової трансформації» Харківщини на 2022–2024 роки. За планом у процесі реалізації програми повинні бути цифровізовані місцеві органи, органи сфери охорони здоров'я, освіти, зроблений акцент на розбудову електронних сервісів у сфері надання адміністративних та інших публіч-

них послуг, підвищення цифрової грамотності мешканців регіону [12].

На даний момент моделі електронного урядування втілюються у вигляді електронних додатків у мобільних програмах типу «Дія», е-бізнес, а також є змога заходити туди через персональні комп'ютери. Потрібно не забувати про такі сервіси як, E-Health, який активно використовується по всій країні, не дивлячись на те що програма реалізована як загально державний проект, використовується у всіх міських закладах охорони здоров'я. Не дивлячись на це, є ряд проблем які необхідно виправити.

Для початку слід зазначити на тому, що програма електронного уряду універсальною для цифровізації роботи всіх підсистем публічної влади, а тому не має аналогу або варіації виключно для системи місцевого самоврядування. Такий підхід на наш погляд, не є оптимальним та ефективним для управління, оскільки не відображає особливостей здійснення місцевого самоврядування.

Серед таких особливостей, на наш погляд, ключове значення мають: (а) надання переважної кількості публічних послуг населенню в територіальних громадах, а саме, органами місцевого самоврядування, (б) особливості системи та структури органів місцевого самоврядування, що має враховуватись при запровадження системи електронного документообігу, (в) необхідність забезпечення захисту публічної інформації та інформації баз даних адміністраторами яких виступають органи місцевого самоврядування, (г) поступове об'єднання усіх публічних послуг, що надаються органами місцевого самоврядування в програмах та їх цифровізації.

Вважаємо, що державна політика в цій сфері має враховувати вказані вище особливості впровадження електронного урядування в системі місцевого самоврядування, а також передбачати різні види гарантій (організаційні, матеріально-фінансові, кадрові, інформаційні тощо) для їх реалізації.

На наш погляд, для вирішення зазначеної проблеми слід законодавчо затвердити програму яка б розвивала ідеї електронної системи управління для органів влади на місцях. Зокрема, такий акт має закріплювати перспективи створення єдиних сайтів-програм для усіх регіонів України зі своїми data-центрами в містах які є обласними центрами. Встановлювати одноманітні та зрозумілі підходи для роботи з такими сайтами на основі єдиної реєстрації, доступу на її основі до всіх відкритих інформаційних ресурсів цих сайтів (правових актів, статистичних даних, аналітичних звітів, матеріалів практики роботи органів місцевого самоврядування тощо.).

Крім того, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері місцевого самоврядування має удосконалюватись у напрямку пришвидшення надання відповідних послуг. Досить часто інформаційні картки надання послуг передбачають досить тривалий час отримання результату за поданим зверненням. Вважаємо, що ці питання мають переглядатись, а самі процеси взаємообміну інформацією між органами влади спрощуватись. Це дозволить значно скоротити час на отримання електронної послуги.

Окрему проблему впровадження електронного урядування в системі місцевого самоврядування становить недостатність фінансування цих заходів. На сьогодні фінансовий тягар по їх запровадженню покладається на місцеві бюджети, які часто не в спроможності забезпечити їх фінансування. Тому відбувається стагнація в цій сфері, послуги надаються з використанням застарілого обладнання та застарілих технологій, що і вимагає значного часу на їх отримання. Самі програми гальмують процеси ідентифікації особи, процеси обміну інформацією, протоколами передавання даних тощо.

Вищезказана проблема безпосередньо пов'язана з проблемою кадрового забезпечення технологічного процесу

електронного урядування. Таке забезпечення передбачає залучення високопрофесійних спеціалістів по обслуговуванню програм та мереж з числа системних інженерів, програмістів тощо, що є проблемою для багатьох органів місцевого самоврядування, як в фінансовому, так і в організаційному аспектах.

На наш погляд, для удосконалення організації електронного урядування в системі органів місцевого самоврядування доцільно створити регіональні відділи по контролю та супроводу матеріально-технічних та інформаційних систем. Таким чином основні бази даних будуть зосереджені в кожному регіоні, до них буде швидкий та ефективний доступ, як для громадян так і для органів публічної влади.

Крім того, сільським, селищним, міським радам доцільно створити свій окремий виконавчий орган або комунальне підприємство, які будуть займатися питаннями організації та впровадження електронного урядування, відкритими даними, доступом до інформації, забезпечувати їх організаційний, матеріально-технічний, кадровий супровід.

Одним з головних факторів забезпечення дієвості електронного урядування є запровадження системи електронного документообігу, а також використання в електронному документообізі електронного цифрового підпису. Це дає змогу для створення юридичних форм взаємодії держави та суспільства (government to citizen, G2C), держави та бізнесу (government to business, G2B), державних органів до службовців (government to employees), державних органів до державних органів (government to government, G2G), про що зазначає у своїх дослідженнях С.В. Радченко [4].

Система електронного документообігу у місцевому самоврядуванні являє собою територіально розподілену комп'ютерну систему. Її розподілений характер визначає відповідні характеристики та вимоги до неї – орієнтацію на «клієнт/серверні» технології обробки й доступу до інформації, використання комунікаційних каналів і відповідних протоколів обміну. Виходячи з того, що управлінська діяльність та документообіг органів місцевого самоврядування є елементом складної організаційної структури, яка взаємодіє з іншими об'єктами і суб'єктами управління та спрямована на досягнення глобальних цілей забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності органів влади, в тому числі, місцевого самоврядування, при реалізації пілот-проекту системи електронного документообігу сформульовані наступні загальні принципи її побудови та функціонування. За дослідженнями Дубової С.В. та Дубова Д.В. до них слід віднести:

1) в організаційному аспекті: (а) забезпечення контролю цілісності документів, реєстрації документів відповідно до регламенту роботи, виконання процесів обробки документів в залежності від ситуацій та подій, яких стосуються документи; (б) зведення до мінімуму змін в системі, що стосуються зв'язків з зовнішніми структурними підрозділами та установами в разі зміни організаційної структури СЕД; (в) забезпечення багатоміжності зв'язків із зовнішніми у відношенні до СЕД структурними підрозділами та установами з метою збереження працездатності системи в разі втрати зв'язку з будь-яким зовнішнім структурним підрозділом;

2) в інформаційному аспекті: (а) інтеграція даних, що підтримуються та використовуються структурними підрозділами та установами при їх взаємодії; (б) можливість виконувати основні функції в локальному режимі функціонування системи; (в) відповідність існуючим інформаційним технологіям, які розробляються і функціонують в ОДВ;

3) в алгоритмічному аспекті: (а) алгоритми функціонування системи повинні відповідати вимогам, що узгоджені в межах СЕД, міжнародним цілям щодо побудови

та використання інтерфейсів користувача, мережних засобів, систем управління базами даних та знань;

4) в технічному аспекті: (а) забезпечення взаємозамінності та резервування технічних засобів системи; (б) можливості розширення програмного і інформаційно-технічних засобів архітектури системи [10].

Така система дозволяє вирішити основні питання поставлені в рамках Концепції розвитку електронного урядування та реформи «Діджиталізації» і насамперед, забезпечити надання послуг громадянам через мережу Інтернет, замість власного відвідування органів місцевого самоврядування, що було особливо нагальним в період спалаху епідемії «Covid-19» та в період повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Крім того, реалізація вказаного напрямку цифровізації сприяє розвитку демократичного суспільства, оскільки на думку Ю.І. Соломка, автоматизація участі громадян підштовхує до виникнення «прямої демократії» [5]. У зв'язку з цим, подальшими шляхами розвитку діджиталізації та цифровізації на рівні місцевого самоврядування, на наш погляд, можуть стати впровадження електронної участі у виборах, загальних зборах громадян, громадських слуханнях тощо.

Аналіз правових актів у сфері електронного урядування та праць вчених дозволяє констатувати, що електронне урядування може бути класифіковане на такі його види, як електронні послуги (e-services), електронне управління (e-management), електронна демократія (e-democracy), електронна комерція (e-commerce) [6]. Всі вони є універсальними і застосовуються в інформаційних системах, що використовуються в системі місцевого самоврядування.

У той же час, важливе значення для організації електронного урядування в системі місцевого самоврядування має дотримання ключових принципів його організації. Останні являють собою беззаперечні стандарти організації автоматизованих систем, що використовуються при здійсненні електронного урядування, відхід від яких буде негативно відбиватись на системі місцевого самоврядування в цілому. Це принципи системності, розвитку, сумісності, стандартизації та ефективності, що їх використовують при проєктуванні автоматизованих систем згідно з нормативними документами. Принцип системності передбачає встановлення між структурними елементами інформаційної системи зв'язків, які забезпечують цілісність функцій, проблем управління та діяльності органів влади (місцевого самоврядування). Принцип розвитку (відкритості) враховує можливість поповнення й оновлення функцій та складу «інформаційної системи – Електронний уряд» без порушення її функціонування. Принцип сумісності означає, що при створенні системи мають бути реалізовані інформаційні інтерфейси, завдяки яким вона може взаємодіяти з іншими системами згідно з установленними правилами (наприклад з аналогічними системами країн ЄС). Принцип стандартизації забезпечує одноманітні підходи до інформаційної системи та її складових для мінімізації всіх видів витрат, уніфікації прийомів, методів та інструкцій, якими керується користувач при роботі з системою. Принцип ефективності означає раціональне співвідношення між витратами на створення «інформаційної системи – Електронний уряд» і цільовими ефектами, досягнутими завдяки її функціонуванню, причому вони можуть мати не тільки грошову форму, а й форму економії часу, підвищення якості та зручності державних послуг. Принцип нових завдань забезпечує врахування при визначенні переліку завдань, які доцільно включити до інформаційної системи, основних технологічних операцій обробки документів та завдань, що впливають з потреби забезпечення повноти, вчасності й оптимальності прийняття державних рішень, які раніше не виконувалися через обмежені можливості обробки інформації. Принцип надійності передбачає, що інформаційна сис-

тема повинна функціонувати навіть у разі виходу з ладу технічних засобів та програмного забезпечення. Для цього інформація дублюється, використовуються джерела безперебійного живлення. Інформація для користувачів має бути точною, доступною й надаватися без затримки згідно із запитами. У разі виходу системи з ладу дані мають бути відновлені, а пошкодження – усунуті. Принцип безпеки даних означає, що інформаційні ресурси мають бути надійно захищені і при їх безпосередній обробці та зберіганні в системі, і в момент обміну між комп'ютерами; треба виключити можливість несанкціонованого доступу до даних; всі операції в системі реєструються, будь-яке порушення системи безпеки виявляється. Принцип єдиної інформаційної бази вимагає застосування єдиної системи класифікації та кодування одних і тих самих структурних одиниць державних інформаційних ресурсів. Потреба дотримання принципу продуктивності системи впливає із значної нерівномірності надходження потоків інформації, яку слід обробляти в певні проміжки часу, і жорстких вимог до термінів її обробки. Принцип пристосування (адаптації) означає придатність інформаційної системи до модифікації та розширення. Більше того, з часом сис-

тема може бути повністю перероблена, але її інформаційні ресурси при цьому повинні зберігатися [11].

Висновки. Дослідивши чинне законодавство України у сфері електронного урядування та відповідні напрацювання вчених, можна стверджувати, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у системі місцевого самоврядування безпосередньо впливає на рівень життя членів територіальних громад, спрощує їх взаємовідносини з органами та посадовими особами місцевого самоврядування.

На наш погляд, подальшому втіленню електронного урядування та його інтеграції з системою місцевого самоврядування сприятиме: (а) запровадження регіональних програм розвитку цифрових технологій та систем, (б) формування спеціальних інституцій з числа виконавчих органів ради для забезпечення здійснення електронного урядування, (в) перерозподіл місцевих бюджетів з метою направлення коштів на реалізацію заходів з впровадження цифровізації та електронного урядування, підвищення цифрової грамотності населення, розроблення нових електронних систем за зразком вже існуючих E-Health, «Дія» тощо в інших галузях місцевого господарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 01.04.2023).
2. Мицишин В.І., Жежнич П.І. Аналіз особливостей побудови систем електронного урядування в Україні; *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 2011, ст. 164–174.
3. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 12.07.2021 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (дата звернення 01.04.2023).
4. Радченко С.В. Особливості систем електронного документообігу у державних органах України: *Архіви України*, 2013, ст. 39–41.
5. Соломко Ю.І. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку. Ефективність державного управління – 2018 Вип. 2, ст. 131–135.
6. Форми взаємодії електронного урядування URL: http://eu.infocity.kharkov.ua/?page_id=1530 (дата звернення 01.04.2023).
7. Ткач Л.М., Макаренко А.В. Система електронного урядування як форма взаємодії влади і суспільства. *Молодий вчений*. 2017, № 5(45). С.131–133.
8. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закону України від 15.07.2021 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text> (дата звернення 01.04.2023).
9. Єганов В.В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні. 2012, с.1–10.
10. Дубова С.В., Дубов Д.В. Основи електронного урядування: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 53–58 с., 67–78 с., 79–98 с.
11. Бабаєв В.М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання) / В.М. Бабаєв, М.М. Новікова, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 36 с., 38 с.
12. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення 09.04.2023).
13. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення 09.04.2023).
14. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення 09.04.2023).
15. Клімушин П.С., Серенко А.О. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія]. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. 4 с.